

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om djursjukdomar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om djursjukdomar ändras.

I bestämmelserna om ersättning för kostnader och förluster som föranleds av djursjukdomar föreslås sådana ändringar som behövs med anledning av den reform av EU:s regler om statligt stöd som träder i kraft vid ingången av 2023. Trots ändringarna förblir ersättningsystemet i huvudsak oförändrat. I bestämmelserna om ersättning föreslås dessutom vissa preciseringar och avgränsningar som förtydligar regleringen.

Det föreslås att bestämmelserna om myndigheternas befogenheter med avseende på de restriktionszoner som inrättas som regionala sjukdomsbekämpningsåtgärder omformuleras. Med ändringarna avser man inte att ändra nuläget, utan att eliminera de tolkningssvårigheter i fråga om behörighetsbestämmelserna som terminologin i vissa av kommissionens nya bestämmelser har orsakat.

Det föreslås dessutom att laboratorier där prover undersöks endast i syfte att bedriva vetenskaplig forskning inte ska omfattas av de för kontroll av verksamhetens tillförlitlighet föreskrivna kraven på utseende av och anmälningsplikt för laboratorier som undersöker prover som tagits med avseende på djursjukdomar.

Lagen avses träda i kraft den 1 april 2023. Övergångsperioden för att anpassa de befintliga, på gruppundantag baserade ersättningsystemen till de nya reglerna om statligt stöd löper ut den 30 juni 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakterna	3
1.2.2 Beredningen av propositionen.....	4
2 EU-rättsakternas målsättning och huvudsakliga innehåll	4
2.1 Ersättning för kostnader och förluster som orsakats av djursjukdomar	4
2.2 Restriktionszoner för bekämpning av sjukdomar i kategori a.....	7
2.3 Vetenskaplig laboratorieverksamhet.....	7
3 Nuläge och bedömning av nuläget.....	8
3.1 Ersättning för kostnader och förluster som orsakats av djursjukdomar	8
3.2 Restriktionszoner för bekämpning av sjukdomar i kategori a.....	11
3.3 Vetenskapliga laboratorieverksamhet.....	11
3.4 Tillämpning av bestämmelserna på Åland.....	12
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	12
4.1 De viktigaste konsekvenserna.....	12
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	13
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	13
4.2.2 Konsekvenser för företagen	15
4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna	16
5 Alternativa handlingsvägar.....	16
6 Remissvar	18
7 Specialmotivering.....	19
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	23
9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelse.....	23
10 Verkställighet och uppföljning	23
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	23
LAGFÖRSLAG.....	26
Lag om ändring av lagen om djursjukdomar	26
BILAGA	29
PARALLELLTEXT	29
Lag om ändring av lagen om djursjukdomar	29

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om djursjukdomar (76/2021) trädde i kraft den 21 april 2021. Samtidigt började Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag"); nedan *EU:s djurhälsoförordning*, tillämpas. Detta är den viktigaste rättsakten som hör till EU:s djursjukdomslagstiftning.

I samband med reformen av lagen om djursjukdomar bibehölls statens tidigare ersättningssystem för skador orsakade av djursjukdomar oförändrat. Ersättningssystemet tryggar primärproducenternas rättigheter och ekonomiska ställning samt förebygger situationer där aktörerna drar ut på tiden med att anmäla misstänkta djursjukdomar av rädsla för ekonomiska förluster. Ersättningssystemet bygger på EU:s regler om statligt stöd för jordbruk och fiskerihushållning som utfärdades 2014. Dessa regler håller på att revideras och de nya reglerna ska tillämpas på befintliga stödsystem som baserar sig på gruppundantag senast den 1 juli 2023. Även anmälda stödsystem ska anpassas till de nya reglerna.

Efter att lagen om djursjukdomar stiftades har också Europeiska kommissionens bestämmelser om bekämpning av afrikansk svinpest reviderats. Afrikansk svinpest är en smittsam virusjukdom hos svindjur som hålls som husdjur och vilda svindjur. Den kan avsevärt påverka bestånden av svindjur samt minska svingårdarnas lönsamhet och störa handeln med och exporten av svindjur och produkter som härrör från dem. Vid ett sjukdomsutbrott kan sjukdomen sprida sig mellan vilda svindjurspopulationer och svinhållningsplatser. Trots att bestämmelserna i lagen om djursjukdomar är tillämpliga även på bekämpningen av afrikansk svinpest, föranleder kommissionens nya bestämmelser vissa preciseringsbehov.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakterna

De nya regler om statligt stöd som är viktigast med tanke på bekämpningen av djursjukdomar hos landlevande djur kommer att ingå i kommissionens förordning (EU) .../... [genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och om upphävande av kommissionens förordning (EU) nr 702/2014] (nedan *gruppundantagsförordningen för jordbruk*). Ett offentligt samråd om utkastet till förordning ordnades våren 2022 [Länk till materialet](#). De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2023. Vid den föregående reformen av reglerna om statligt stöd 2014 antogs gruppundantagsförordningen bara sex dagar före ikraftträdandet av förordningen och den publicerades samma dag som den trädde i kraft, så det är möjligt att de nya bestämmelserna antas och publiceras först kring årsskiftet.

När det gäller bekämpningen av djursjukdomar hos vattenlevande djur kommer kommissionens förordning (EU) .../... [genom vilken vissa kategorier av stöd till företag som är verksamma inom produktion, beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och om upphävande av kommissionens förordning (EU) nr 1388/2014] (nedan

gruppundantagsförordningen för vattenbrukssektorn) att vara av betydelse. Ett offentligt samråd om detta utkast till förordning ordnades i samband med samrådet om reglerna om statligt stöd för jordbrukssektorn [Länk till materialet](#). De nya bestämmelserna publiceras troligen samtidigt som reglerna om statligt stöd för jordbruket och träder sannolikt i kraft den 1 januari 2023.

Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/605 om särskilda åtgärder för bekämpning av afrikansk svinpest (nedan *genomförandeförordningen om afrikansk svinpest*) publicerades den 15 april 2021, och den tillämpas från den 21 april 2021 till den 20 april 2028. Förordningens syfte är förutom att anpassa regleringen så att den motsvarar den lagstiftningsram som reviderats genom EU:s djurhälsoförordning även att effektivisera och påskynda sjukdomsbekämpningen samt i så stor utsträckning som möjligt harmonisera unionens regler med internationella standarder. I reformen har också beaktats erfarenheterna från tillämpningen av kommissionens tidigare genomförandebeslut 2014/709/EU. Grunden till bestämmelserna om särskilda åtgärder för bekämpning av sjukdomen har varit den dåliga epidemiologiska situationen för afrikansk svinpest och den stora risken för spridning i flera medlemsstater, varför kommissionen anser att de allmänna åtgärder för sjukdomsbekämpning som utfärdats i EU:s djurhälsoförordning och med stöd av den inte är tillräckliga för att bekämpa afrikansk svinpest.

1.2.2 Beredningen av propositionen

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 25 augusti 2022 ett projekt (MMM048:00/2021), som fick i uppdrag att bereda de bestämmelser i form av en regeringsproposition som behövs för att bestämmelserna om ersättningar som betalas av statsmedel i lagen om djursjukdomar ska börja motsvara kraven i EU:s nya regler om statligt stöd. Inom projektet skulle dessutom beredas de andra ändringar som behövs i lagen och som det är möjligt att genomföra i samma sammanhang.

Beredningen har i enlighet med beslutet om tillsättande av projektet gjorts som tjänsteuppdrag vid jord- och skogsbruksministeriet. En remissbehandling ordnades mellan den 7 september och den 30 september 2022.

Projektmaterialiet finns på jord- och skogsbruksministeriets webbplats [Länk till beredningsmaterialet](#).

2 EU-rättsakternas målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Ersättning för kostnader och förluster som orsakats av djursjukdomar

Sjukdomar hos landlevande djur

Undantagna från anmälningsskyldigheten för stöd som betalas inom jordbrukssektorn är sådana stöd som föreskrivs i gruppundantagsförordningen för jordbruk. Som förenliga med den inre marknaden anses sådana kostnader för förebyggande och utrotning av djursjukdomar som uppfyller kriterierna i artikel 26 i förordningen samt dessutom de allmänna villkoren i kapitel I i förordningen.

Kraven i artikel 26 i gruppundantagsförordningen motsvarar i huvudsak kraven i de tidigare reglerna om statligt stöd. Stöd kan beviljas för sjukdomar som är sådana förtecknade sjukdomar som avses i EU:s djurhälsoförordning eller som nämns i någon av följande:

- den förteckning över djursjukdomar i OIE:s Terrestrial Code som upprättats av Världsoorganisationen för djurhälsa,

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen, nedan *zoonosförordningen*,
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen, om ändring av rådets beslut 90/424/EEG och om upphävande av rådets direktiv 92/117/EEG, nedan *zoonosdirektivet*,
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati, nedan *TSE-förordningen*.

En nyhet är emellertid att stödet kan gälla även nya sjukdomar enligt EU:s djurhälsöförordning, dvs. djursjukdomar som ännu inte är förtecknade samt andra sjukdomar. Då är villkoret för betalning av stöd emellertid att sjukdomar har orsakat aktörerna allvarlig skada som överstiger minst 30 % av den genomsnittliga årsproduktionen eller årsinkomsten för en jordbrukare. Den genomsnittliga årsproduktionen eller årsinkomst beräknas baserat på den föregående treårsperioden. Den kan alternativt beräknas baserat på den föregående femårsperioden, där den högsta och lägsta noteringen inte ska medräknas. Dessutom krävs det att stödmottagaren har tecknat en försäkring, om sådan erbjuds, eller betalar ekonomiska bidrag till gemensamma fonder som godkänts av medlemsstaten och som täcker minst 50 % av deras genomsnittliga årsproduktion eller produktionsrelaterade inkomst och de statistiskt sett oftast förekommande djursjukdomarna eller växtförstörarna i den berörda medlemsstaten eller regionen.

Stödberättigande kontroll- och utrotningskostnader för sjukdomar är på samma sätt som tidigare kostnader för slakt eller utslaktning och destruktionskostnader för djur och destruktionskostnader för produkter och utrustning knutna till dem, och rengöring och desinfektion av företaget och utrustning. Stöd är också möjligt till den del som djur dör till följd av vaccinationer eller andra åtgärder som beslutats av de behöriga myndigheterna.

Stödberättigande är också kostnaderna för vissa förebyggande åtgärder, såsom slakt eller utslaktning av djur i förebyggande syfte. Nytt i förhållande till tidigare bestämmelser är också omnämmandet av åtgärder för fastställande eller förbättring av biosäkerhetsåtgärder.

Som ersättning för skador som orsakats av djursjukdomar kan stöd betalas på grundval av marknadsvärdet av de djur som har slaktats eller avlivats eller som har dött eller de produkter, knutna till dem till följd av djursjukdomen eller som en del av ett offentligt program eller en åtgärd. Dessutom kan stöd betalas på grundval av inkomstbortfallet till följd av karantäntvång, svårigheter när det gäller återställande av djurbesättningen som åläggs som en del av ett offentligt program eller en åtgärd, eller på grundval av kostnaderna för utbyte av utrustning som förstörts på uppdrag av medlemsstatens behöriga myndigheter. Marknadsvärdet ska fastställas på grundval av värdet av djuren eller produkterna omedelbart innan varje misstanke om djursjukdomen väcktes eller bekräftades.

Stöd för kostnaderna för att förebygga och utrota sjukdomar ska på nuvarande sätt i princip betalas som naturaförmån, dvs. i stället för pengar i form av tjänster eller till exempel förnödenheter.

Stöd får inte beviljas om det är fastställt att djursjukdomen orsakats avsiktligt eller av oaktamhet av stödmottagaren. Stödet och varje annan ersättning som stödmottagaren erhållit för samma stödberättigande kostnader ska begränsas till 100 procent av de stödberättigande kostnaderna.

Betalningen av stöd begränsas av de allmänna bestämmelser som ingår i kapitel I i gruppundantagsförordningen och som motsvarar de tidigare reglerna om statligt stöd. Gruppundantaget gäller endast stöd som betalas till mikroföretag samt små och medelstora företag. I fråga om stöd för djursjukdomskostnader förutsätts att företaget är verksamt inom primär jordbruksproduktion. Gruppundantaget är inte tillämpligt på stöd till ett företag som är föremål för ett oreglerat återbetalningskrav till följd av ett tidigare kommissionsbeslut. Det omfattar i princip inte heller stöd till sådana företag i svårigheter som definieras i förordningen. Stöd kan dock beviljas för kostnaderna för förebyggande, kontroll och utrotning av djursjukdomar oberoende av om företaget är i svårigheter. Dessutom kan en aktör få ersättning för skador som orsakats av sjukdom, om svårigheterna beror på sjukdomen i fråga. En stödåtgärd enligt artikel 25 i förordningen behöver inte ha en sådan stimulanseffekt som avses i kapitel I i gruppundantagsförordningen eller ska anses ha en stimulanseffekt.

Medlemsstaterna ska se till att stöduppgifterna offentliggörs i kommissionens modul för stödtransparens eller på en övergripande webbplats för statligt stöd på nationell nivå på det sätt som artikel 9 i gruppundantagsförordningen förutsätter. Tröskelgränsen för offentliggörande av varje beviljat individuellt stöd inom primärproduktionen sänks från tidigare 60 000 euro till 10 000 euro.

Av medlemsstaterna förutsätts dessutom att offentliggörandet av den fullständiga texten till stödordningen eller stödet för särskilda ändamål ska särskilt innehålla en uttrycklig hänvisning till gruppundantagsförordningen för jordbruk, med angivande av förordningens titel och en hänvisning till dess publikationsreferens i Europeiska unionens officiella tidning och till de särskilda bestämmelser i kapitel III som berörs av akten eller, i tillämpliga fall, till den nationella lagstiftningen.

Sjukdomar hos vattenlevande djur

Det gruppundantag som gäller sjukdomar hos vattenlevande djur utvidgas jämfört med tidigare. Det kan tillämpas trots att det inte finns något förhandsgodkänt utrotningsprogram för sjukdomen, och gruppundantaget täcker också djursjukdomar som bekämpas med nationella utrotningsprogram. Tidigare var gruppundantaget så snävt att det inte kunde utnyttjas i Finland, utan stödet för vattenbrukssektorn har anmälts till kommissionen och godkänts som ett stöd enligt riktlinjerna för granskning av statligt stöd inom fiskeri- och vattenbrukssektorn (2015/C 217/01, EUT C 217, 2.7.2015, s.1).

Enligt den nya gruppundantagsförordningen för vattenbrukssektorn är sådant stöd för djurhälsoåtgärder förenligt med den inre marknaden som uppfyller kriterierna i artikel 42 i förordningen samt de allmänna villkoren i kapitel I i förordningen. Formuleringarna som gäller kostnader för djursjukdomar i artikel 42 motsvarar i stor utsträckning de formuleringar i riktlinjerna för statligt stöd enligt vilka Finlands nuvarande ersättningssystem för djursjukdomar hos vattenlevande djur har anmälts till kommissionen. I skäl 29 i förordningens ingress motiveras att åtgärder för att kompensera för skador som orsakats av djursjukdomar anses vara ett lämpligt verktyg för att hjälpa företag att återhämta sig.

Stöd kan beviljas för kostnader för kontroll och utrotning av sjukdomar som är förtecknade sjukdomar enligt EU:s djurhälsoförordning eller nya sjukdomar, djursjukdomar som förtecknats i Aquatic Animal Health Code från Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa eller kontroll och utrotning av sådana zoonoser hos vattenlevande djur som avses i zoonosförordningen eller zoonosdirektivet. De anses inbegripa även driftskostnader som är nödvändiga för att fullgöra skyldigheterna inom ramen för en utrotningsplan. Stödbeloppet får inte överstiga en högsta stödnivå på 100 procent av den totala stödberättigande kostnaden. Bestämmelserna i förordningen är något

vidare formulerade än bestämmelserna i gruppundantagsförordningen för jordbruk. De innehåller till exempel inget krav på att stödet för utrotningskostnader ska betalas som naturaförmån.

De allmänna kraven i kapitel I är delvis desamma som i reglerna om statligt stöd för jordbruk. Gruppundantaget är inte tillämpligt på stöd till stora företag och stöd får inte beviljas företag som är föremål för ett oregrerat återbetalningskrav till följd av ett tidigare kommissionsbeslut. Däremot har den begränsning som gäller företag i svårigheter inte fogats till gruppundantaget som gäller stöd som betalas på grund av sjukdomar hos vattenlevande djur.

2.2 Restriktionszoner för bekämpning av sjukdomar i kategori a

Ett centralt inslag i bekämpningen av de allvarligaste djursjukdomarna, dvs. sjukdomar i kategori a, är förbud och begränsningar som gäller ett snävt geografiskt område och med vilkas hjälp man försöker förhindra att sjukdomen sprider sig utanför förekomstområdet. I EU:s djurhälsoförordning och med stöd av den föreskrivs det om skydds- och övervakningszoner samt smittade zoner som ska inrättas på grund av en sjukdom som förekommer hos vilda djur. Detaljerade bestämmelser om dessa allmänna sjukdomsbekämpningsåtgärder ingår i kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/687 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om förebyggande och bekämpning av förtecknade sjukdomar (nedan *den delegerade förordningen om sjukdomsbekämpningsåtgärder*). Inrättandet av vissa andra restriktionszoner är beroende av medlemsstatens myndighetsprövning.

I EU:s djurhälsoförordning har afrikansk svinpest klassificerats som en sjukdom i kategori a. När denna sjukdom förekommer hos vilda svindjur eller hos hållna svin iakttas ett tillvägagångssätt som går längre än den allmänna sjukdomsbekämpningsmodellen och som grundar sig på regionalisering av sjukdomen. Det omfattar restriktionszonerna I, II och III, som genom att komplettera bilagan till genomförandeförordningen om afrikansk svinpest kan inrättas utöver och runt de zoner som inrättats som allmänna åtgärder. Medlemsstaternas behöriga myndigheter gör framställningar till Europeiska kommissionen om fastställande av områdena samt utfärdar inom gränserna för EU-bestämmelserna förbud och begränsningar i fråga om förflyttningar av djur och produkter samt undantag från dem. Förordningen innehåller bestämmelser om samordning av dessa zoner samt zonerna enligt de allmänna sjukdomsbekämpningsreglerna. Medlemsstaterna ska också i vissa fall inrätta så kallade ytterligare restriktionszoner särskilt för den tidsperiod då sjukdomsutbrottet har konstaterats men restriktionszoner enligt genomförandeförordningen ännu inte har hunnit inrättas.

2.3 Vetenskaplig laboratorieverksamhet

I artikel 16 i EU:s djurhälsoförordning föreskrivs det om skyldigheter för laboratorier och lokaler samt andra fysiska eller juridiska personer som hanterar smittämnen för till exempel forskning eller diagnos. De ska, samtidigt som eventuella relevanta internationella standarder beaktas, vidta lämpliga åtgärder avseende biosäkerhet, bioskydd och biologisk inneslutning för att förhindra att smittämnen sprids och kommer i kontakt med djur utanför laboratoriet eller någon annan lokal där smittämnen hanteras för dessa syften. Dessutom ska de aktörer som avses i artikeln se till att det vid förflyttning av smittämnen mellan laboratorier eller andra lokaler inte uppstår någon risk för spridning av förtecknade sjukdomar enligt EU:s djurhälsoförordning och nya sjukdomar.

Kommissionen har befogenhet att anta delegerade rättsakter om de krav som nämns ovan, men några sådana rättsakter har inte antagits. Enligt artikel 269 i EU:s djurhälsoförordning får medlemsstaterna inom sina territorier tillämpa ytterligare åtgärder eller åtgärder som är strängare än de som fastställs i denna förordning vad gäller bland annat ansvarsområden för djurhälsa eller

registrering eller godkännande. De nationella åtgärderna ska vara förenliga med de bestämmelser som fastställs i EU:s djurhälsoförfordning och får inte hindra förflyttning av djur och produkter mellan medlemsstaterna eller strida mot bestämmelser i EU:s djurhälsoförfordning.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Ersättning för kostnader och förluster som orsakats av djursjukdomar

Sjukdomar hos landlevande djur

Enligt lagen om djursjukdomar svarar staten för desinfektions-, rengörings- och avlivningskostnader som beror på en sjukdom i kategorierna a—c, en ny sjukdom eller annan djursjukdom som ska bekämpas samt för kostnaderna för bortskaffande av kadavret eller något annat föremål. Djurhälsomyndigheterna ser till att de åtgärder som orsakar kostnader vidtas, så det statliga stödet har formen av en naturaförmån. I fråga om sjukdomar hos landlevande djur kan ersättningar inte betalas till aktören ens i det fallet att denne deltar i sjukdomsutrotningen med sin egen arbetsinsats eller till exempel genom att låna ut sin utrustning.

Av statsmedel betalas ägaren en ersättning enligt marknadsvärde för landlevande djur som en myndighet har bestämt att ska avlivas eller som har dött till följd av en åtgärd som en myndighet bestämt, samt för egendom som har bortskaffats genom beslut av en myndighet. Genom förordning av statsrådet får det dock föreskrivas om standardersättningar för olika djurarter som, med beaktande av djurets ålder, storlek, förväntade produktion och övriga motsvarande omständigheter, motsvarar djurens genomsnittliga marknadsvärde. När beslutet om att avliva djur har fattats på djurägarens ansökan, betalas i ersättning för djuren högst tre fjärdedelar av full ersättning och om antalet fall som ska ersättas är stort kan ersättningsbeloppet sänkas. Utrotningen av djursjukdomar som ska övervakas på djurhållningsplatsen är beroende av aktörens eget beslut, men genom att ansöka om ett avlivningsbeslut har aktören möjlighet att få en del av kostnaderna ersatta.

Enligt lagen om djursjukdomar kan aktörerna dessutom få ersättning för ekonomiska skador som avsevärt försvårar aktörens utkomst till följd av produktionsförluster som orsakats av en sjukdom i kategorierna a—c, en ny sjukdom eller en annan djursjukdom som ska bekämpas. I ersättning kan betalas högst tre fjärdedelar av skadans storlek.

Ersättningar för kostnader och förluster kan betalas endast för sjukdomar som nämns i den av Världsoorganisationen för djurhälsa upprättade förteckningen över djursjukdomar samt för vissa andra djursjukdomar. De kan inte betalas till stora företag, och kostnaderna och förlusterna ska ha uppkommit inom primär jordbruksproduktion. Ersättningar för djur, egendom eller produktionsförluster kan inte betalas till sådana företag i svårigheter som definieras i kommissionens bestämmelser, om inte sjukdomsutbrottet är orsaken till att företaget hamnat i svårigheter. Ersättningar kan inte heller betalas till ett sådant företag som inte har iakttagit ett sådant beslut om återkrav av stöd som avses i 1 § i lagen om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd (300/2001).

Beslut om betalning av ersättningar fattas av Livsmedelsverket på ansökan. Rätten till ersättning går helt eller delvis förlorad, om aktören har brutit mot bestämmelser om bekämpningen av djursjukdomar, och aktören är skyldig att helt eller delvis ersätta staten för utrotningskostnader och ersättningar till andra aktörer som betalats av statsmedel, om aktören uppsåtligt eller av oaksamhet har spridit en djursjukdom till djur som ägs av någon annan.

Ersättningar för kostnader och förluster som orsakats av utrotning av sjukdomar hos landlevande djur betalas av statsmedel. Åren 2017—2021 betalade Livsmedelsverket cirka 90 000 euro i ersättningar för utrotningsåtgärder avseende sjukdomar hos landlevande djur och dessutom cirka 110 000 euro i kostnader för sjukdomsutrotning. Ersättningarna gällde fåglar som avlivats och egendom som bortskaffats för att utrota högpatogen aviär influensa samt produktionsförluster som orsakats av utrotningen av aviär influensa. Utrotningskostnaderna gällde bortskaffande av avlivade fåglar och andra biprodukter samt rengöring och desinfektion av djurhållningsplatserna.

Det anses att ersättningssystemet enligt lagen om djursjukdomar behövs även under den påbörjade EU-finansieringsperioden, eftersom det främjar tidigt konstaterande och effektiv bekämpning av sjukdomar och därigenom husdjurs och vilda djurs hälsa samt folkhälsan. Dessutom är ersättningssystemet av väsentlig betydelse för tryggande av lantbruksföretagarnas ekonomiska ställning, eftersom det inte tillhandahålls just några djursjukdomsförsäkringar på marknaden. Gruppundantaget för jordbruk motsvarar så till vida det tidigare att det är möjligt att anpassa regleringen i lagen om djursjukdomar till den nya finansieringsperiodens regler om statligt stöd genom små ändringar och preciseringar i lagen om djursjukdomar. Dessutom behöver förutsättningarna för ersättning för ekonomisk skada förtydligas.

Sjukdomar hos vattenlevande djur

När det gäller sjukdomar hos vattenlevande djur är bestämmelserna om ersättningar i lagen om djursjukdomar i huvudsak desamma som bestämmelserna om sjukdomar hos landlevande djur. Grunden för statligt stöd är dock en annan, för såsom konstaterats ovan baserar sig stödmöjligheten inte på gruppundantagsförordningen för jordbruk, utan på riktlinjerna för statligt stöd inom fiskeri- och vattenbrukssektorn.

Staten ansvarar för desinfektions-, rengörings- och avlivningskostnader som beror på en sjukdom i kategorierna a—c, en ny sjukdom eller annan djursjukdom som ska bekämpas samt för kostnaderna för bortskaffande av kadavret eller något annat föremål. Djurhälsomyndigheterna ser till att de åtgärder som orsakar kostnader vidtas. Skillnaden jämfört med ersättningarna för sjukdomar hos landlevande djur är att det är möjligt att betala penningersättningar för kostnaderna till vattenbruksaktören själv, om denne deltar i arbetet med att utrota sjukdomen. I praktiken har avlivningsarbetet samt rengöringen och desinfektionen av djurhållningsplatsen i samband med utrotning av sjukdomar hos vattenlevande djur i huvudsak skaffats från aktörerna i form av anbudsbaserad direktupphandling, eftersom det inte finns några utomstående aktörer med dylik kompetens i Finland. Bortskaffandet av avlivade djur och andra biprodukter har skaffats från utomstående aktörer.

Av statsmedel betalas ägaren en ersättning enligt marknadsvärde för vattenlevande djur som en myndighet har bestämt att ska avlivas eller som har dött till följd av en åtgärd som en myndighet bestämt, samt för egendom som har bortskaffats genom beslut av en myndighet. Genom förordning av statsrådet får det dock föreskrivas om standardersättningar för olika djurarter. När beslutet om att avliva djur har fattats på diurägarens ansökan, betalas i ersättning för diuren högst tre fjärdedelar av full ersättning och om antalet fall som ska ersättas är stort kan ersättningsbeloppet sänkas. Aktörerna dessutom få ersättning för ekonomiska skador som avsevärt försvårar aktörens utkomst till följd av produktionsförluster som orsakats av en sjukdom i kategorierna a—c, en ny sjukdom eller en annan djursjukdom som ska bekämpas. I ersättning kan betalas högst tre fjärdedelar av skadans storlek.

Ersättningar för kostnader och förluster kan betalas endast för sjukdomar som nämns i den av Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa upprättade förteckningen över djursjukdomar samt för vissa

andra djursjukdomar. Ersättningar för djur, egendom eller produktionsförluster kan inte betalas till sådana företag i svårigheter som definieras i kommissionens bestämmelser, om inte sjukdomsutbrottet är orsaken till att företaget hamnat i svårigheter. Ersättningar kan inte heller betalas till ett sådant företag som inte har iakttagit ett sådant beslut om återkrav av stöd som avses i 1 § i lagen om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd. En skillnad jämfört med de ersättningar som gäller sjukdomar hos landlevande djur är för närvarande att även stora företag kan få ersättning för kostnader och förluster.

De bestämmelser som gäller ansökan om ersättning, förvägrad ersättning på grund av brott mot bestämmelserna samt skyldighet för aktören att ersätta staten för kostnaderna, om aktören uppsåtligt eller av oaktsamhet har spridit en djursjukdom, motsvarar bestämmelserna om ersättning för sjukdomar hos landlevande djur.

De senaste åren har vattenbruksföretag betalats ersättningar på grund av infektiös hematopoietisk nekros (IHN) hos fiskar, som åren 2017—2022 har konstaterats i tre fiskodlingsanstalter och tre metesdammar i norra, östra och inre Finland samt i sex regnbågsanläggningar på Åland, dit den troligen har spritt sig med yngel från Danmark. På grund av sjukdomsfallen har det hittills betalats ersättningar på 3,8 miljoner euro för avlivade fiskar och bortskaffad egendom samt 450 000 euro för ekonomisk skada som orsakats av produktionsförluster. Handläggningen av ersättningarna pågår delvis fortfarande.

Av samma orsaker som talar för ersättningsystemet för sjukdomar hos landlevande djur är det fortfarande motiverat att ersätta kostnader som orsakas av sjukdomar hos vattenlevande djur och förluster till följd av avlivade djur av statsmedel. Reformen av reglerna om statligt stöd betyder att dessa stödformer, som det föreskrivs om i lagen om djursjukdomar, kan fortsätta med stöd av den nya gruppundantagsförordningen för vattenbrukssektorn, och i fortsättningen behöver stödsystemet inte anmälas till kommissionen som ett stöd enligt riktlinjerna.

Vattenbruk avviker från annan djurhållning så till vida att samma aktör har ofta flera djurhållningsplatser och för skötseln av djuren anlitas i huvudsak avlönad arbetskraft. Verksamheten kan i vissa fall vara förenad med betydande risker eftersom djur regelbundet skaffas från flera olika aktörer i många olika länder. Djurhållningsplatserna kan vara stora, så det kan bli mycket dyrt att tömma, rengöra och desinficera en djurhållningsplats. Det är dock motiverat att sjukdomarna utrotas genom myndighetsåtgärder, eftersom andra aktörer kan inte enbart genom egna åtgärder skydda sig från sjukdomar som sprids med vatten, och dessutom kan sjukdomarna orsaka problem för vilda fiskbestånd.

Det har varit utmanande att handlägga ansökningar om ersättning för produktionsförluster i samband med vattenbruk, eftersom kravet på att aktörens utkomst ska ha försvårats avsevärt, som är en förutsättning för ersättning, är inte klart när det gäller verksamhet i bolagsform, och till följd av vattenbrukssektorns företagsstruktur har det också varit svårt att bedöma förluster- nas inverkan på utkomsten för de personer som är verksamma i företaget. Det är skäl att förtydliga att när det är fråga om verksamhet i bolagsform innebär kravet att utkomsten ska ha äventyrats avsevärt för en sådan person som är verksam som företagare och som själv arbetar i en ledande ställning i företaget och som också uppfyller de föreskrivna kraven på aktiekapital, rösträtt och faktisk bestämmanderätt. Ersättningsmöjligheten är av väsentlig betydelse särskilt för sådana små vattenbruksföretag, där den djurhållningsplats som blivit föremål för sjukdomsutrotningens åtgärder utgör en betydande del av verksamheten. I större aktiebolag finns det däremot inte nödvändigtvis någon bakgrundsperson som uppfyller kriterierna på företagare. Inte heller är företagarens utkomst nödvändigtvis beroende av inkomsten från en djurhållningsplats.

Vid handläggningen av ersättningar som gäller sjukdomar hos vattenlevande djur har man också blivit tvungen till tolkningar när det gäller den tidpunkt enligt vilken marknadsvärdet av de avlivade djuren ska fastställas, eftersom det inte finns något omnämnande av detta i reglerna om statligt stöd för vattenbrukssektorn. Huruvida den tidpunkt då sjukdomen konstaterats, den tidpunkt då avlivningsbeslutet fattas eller den tidpunkt då fiskarnas avlivning betraktas som avgörande kan vara av stor ekonomisk betydelse när det är fråga om en sjukdom hos vattenlevande djur, eftersom avlivningen av orsaker som har att göra med de praktiska arrangemang ofta verkställs med fördröjning. Hos snabbväxande fiskar kan massan rentav fördubblas mellan dessa tidpunkter, om fördröjningen är betydande och avlivningen inträffar under den bästa tillväxtperioden.

3.2 Restriktionszoner för bekämpning av sjukdomar i kategori a

Nationella bestämmelser om inrättande av zoner i anslutning till bekämpning av sjukdomar i kategori a finns i 26 § i lagen om djursjukdomar. Enligt paragrafen hör det i princip till Livsmedelsverket att inrätta zoner, eftersom verket beslutar om restriktionszoner som avses i del III avdelning II kapitel 1 avsnitt 4 i EU:s djurhälsoförordning. Denna befogenhet har dock begränsats genom en bestämmelse enligt vilken jord- och skogsbruksministeriet beslutar om inrättande och avveckling av sådana *ytterligare restriktionszoner* som avses i artikel 21.1 c och artikel 85.1 c i den delegerade förordningen om sjukdomsbekämpningsåtgärder. Avsikten har varit att jord- och skogsbruksministeriet ska vara behörigt i fråga om sådana zoner som behövs i sällsnta fall och vilkas inrättande är förenat med omfattande nationell prövning och mer omfattande ekonomiska konsekvenser. Den myndighet som inrättar zonen beslutar också om de förbud, villkor och begränsningar som ska iakttas och de åtgärder som ska genomföras inom zonen.

I 26 § i lagen om djursjukdomar föreskrivs det dessutom att Livsmedelsverket beslutar som en sådan åtgärd som avses i artikel 70 i EU:s djurhälsoförordning om *smittade zoner* som inrättas för att förhindra spridningen av en sjukdom som förekommer hos vilda djur samt om *tillfälliga restriktionszoner* enligt den delegerade förordningen om sjukdomsbekämpningsåtgärder. Genom regleringen har Livsmedelsverkets befogenheter klarlagts i situationer där delvis andra begrepp används i den delegerade förordningen än i EU:s djurhälsoförordning.

Afrikansk svinpest berörs av den nya EU-lagstiftning som beskrivs i avsnitt 3 och där det bestäms om *restriktionszonerna I, II och III* samt *ytterligare restriktionszoner*. Dessutom bestäms det om anpassning av gränserna för zoner som inrättats som allmänna sjukdomsbekämpningsåtgärder till gränserna för restriktionszonerna I, II och III. Regleringen har försvårat tolkningen av befogenhetsbestämmelserna i 26 § i lagen om djursjukdomar. Problemet i detta avseende orsakas särskilt av den ytterligare restriktionszonens ställning och förhållande till en annan restriktionszon. Lagstiftningen skulle bli tydligare om paragrafens befogenhetsbestämmelser omformuleras.

3.3 Vetenskapliga laborativ verksamhet

Lagen om djursjukdomar förutsätter att prover som tagits i samband med myndighetskontroll och annan myndighetsverksamhet analyseras i sådana officiella laboratorier som avses i lagen. Andra prover, som har tagits med avseende på en sjukdom i kategorierna a–c, en annan djursjukdom som ska bekämpas eller en djursjukdom som ska övervakas får enligt lagens 63 § också analyseras i ett laboratorium som utsetts till laboratorium för egenkontroll. För att ett laboratorium ska utses till ett laboratorium för egenkontroll förutsätts att laboratoriets kompetens har påvisats i enlighet med lagen om konstaterande av tillförlitligheten hos tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven (920/2005) på grundval av ackreditering eller med ackredite-

ring jämförbar bedömning av kompetens. Om den sjukdom med avseende på vilken prover analyseras endast hör till kategori d eller e eller endast har klassificerats som annan anmälningspliktig djursjukdom, ska det laboratorium som gör analyserna göra förhandsanmälan om sin verksamhet samt uppfylla de föreskrivna kraven på analysverksamhetens kvalitet.

Lagens 64 § innehåller bestämmelser om undersökning och annan hantering av mikrober och parasiter som orsakar sjukdomar i kategorierna a—c och andra djursjukdomar som ska bekämpas i annat syfte är analys av prover. Sådan verksamhet är tillåten endast vid Livsmedelsverket och Institutet för hälsa och välfärd eller med Livsmedelsverkets tillstånd. Bestämmelserna är avsedda för exempelvis sådana situationer där djursjukdomar undersöks i samband med vetenskaplig forskning.

Ovannämnda reglering går längre än EU-förpliktelseerna till den del som utseende-, tillstånds- och anmälningskyldigheterna har riktats till även andra laboratorier än sådana som analyserar myndighetsprover. Regleringen har emellertid genomförts inom det nationella handlingsutrymme som EU:s djurhälsoförfordning tillåter.

I praktiken har förhållandet mellan 63 och 64 § visat sig vara svårtolkat i de fall där man analyserar prover, men verksamhetens huvudsakliga syfte är vetenskaplig forskning och inte sjukdomsdiagnostik. Om ett universitets eller ett annat forskningsinstituts verksamhet tolkas förutsätta ackreditering enligt standarden ISO 17025 på grund av analys av prover, försvåras i synnerhet forskningsverksamheten i anslutning till djursjukdomar som ska övervakas avsevärt och förhindras i många fall, eftersom ackreditering för sådan forskningsverksamhet sällan är realistisk i praktiken. Bestämmelserna om laboratorieverksamhet behöver preciseras.

3.4 Tillämpning av bestämmelserna på Åland

Enligt 27 § 31 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om smittsamma sjukdomar hos husdjur. Enligt 30 § 9 punkten ska dock de förvaltningsuppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjur ankommer på en riksmyndighet i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste konsekvenserna

I propositionen föreslås att lagen om djursjukdomar ändras.

I bestämmelserna om ersättning för kostnader och förluster som föranleds av djursjukdomar föreslås sådana ändringar som är nödvändiga för att lagens ersättningssystem ska bli förenliga med de nya regler om statligt stöd som gäller den påbörjade EU-finansieringsperioden. Det är fråga om vissa preciseringar samt hänvisningar i lagen som ändras så att de avser de nya bestämmelserna i gruppundantagsförordningen för jordbruk eller gruppundantagsförordningen för vattenbrukssektorn. De föreslagna ändringar luckrar också i vissa avseenden upp de begränsningar som berott på reglerna om statligt stöd och som gäller de djursjukdomar och företag som kan godkännas för stöd.

Det föreslås att de bestämmelser som gäller möjligheten att ersätta högst tre fjärdedelar av en ekonomisk skada som orsakats av produktionsförluster och som avsevärt försvårar aktörens utkomst preciseras. Enligt förslaget ska möjligheten gälla en skada som försvårar utkomsten för en sådan lantbruksföretagare som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006)

eller en sådan företagare som avses i lagen om pension för företagare (1272/2006). Ändringen klarlägger ersättningsgrunderna särskilt i fråga om vattenbruksföretag, beträffande vilka det har varit svårt att tillämpa lagens kriterier på grund av företagsverksamhetens struktur. Dessutom finns det behov av att klarlägga bedömningen av det ersättningsbelopp som ska betalas för ekonomisk skada. I propositionen preciseras också definitionen av marknadsvärdet av djur som ska ersättas av statsmedel.

Det föreslås att de befogenhetsbestämmelser om bekämpning av sjukdomar i kategori a som hänför sig till inrättandet av restriktionszoner omformuleras. Genom ändringen undanröjs de tolkningsproblem som har orsakats av terminologin i anslutning till zoner i kommissionens bestämmelser om bekämpning av afrikansk svinpest.

I lagen föreslås dessutom en precisering enligt vilken lagens bestämmelser om analys av prover som tagits med avseende på djursjukdomar i ett officiellt laboratorium, ett laboratorium för egenkontroll eller ett laboratorium som omfattas av anmälningsskyldighet inte gäller prover som undersöks i syfte att bedriva vetenskaplig forskning. Vetenskaplig forskning som hänför sig till undersökning eller annan hantering av mikrober eller parasiter som orsakar djursjukdomar ska i enskilda fall förutsätta Livsmedelsverkets tillstånd, men bara när verksamheten på grund av sjukdomsklassificeringen är förenad med en betydande hälso- eller miljörisk.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

De ersättningar som Livsmedelsverket betalar till aktörer för förluster som orsakats av utrotning av djursjukdomar betalas under moment 30.20.20 (Veterinärvård och bekämpning av växtskadedörare, förslagsanslag) i statsbudgeten. I budgetpropositionen för 2023 har anslaget under momentet (sammanlagt 7,93 miljoner euro) dimensionerats för ersättningar för djursjukdomar samt för vissa andra utgifter för bekämpning av djursjukdomar och djurskyddstillsyn, såsom rabies-betesvacciner som distribueras vid landets östra gräns, till ett belopp av 3,43 miljoner euro. I dimensioneringen ingår till skillnad från tidigare 2 miljoner euro för salmonellaskador på svingårdar som betalas till slutet av 2023. Jord- och skogsbruksministeriet beviljar anslaget under momentet till Livsmedelsverket för betalningen av ersättningar. Från momentet ersätts också de kostnader som myndigheterna orsakas av sjukdomsutrotning och för vilkas betalning jord- och skogsbruksministeriet beviljar anslag till Livsmedelsverket och regionförvaltningsverken.

Av EU:s medel kan finansieras kostnader som orsakas medlemsstaterna av bekämpningen av djursjukdomar, såsom kostnaderna för vissa nödgärder. Bestämmelser om saken finns i Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett program för den inre marknaden, konkurrenskraft för företag, inklusive små och medelstora företag, området för växter, djur, livsmedel och foder och europeisk statistik (programmet för den inre marknaden) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 99/2013, (EU) nr 1287/2013, (EU) nr 254/2014 och (EU) nr 652/2014A (nedan *förordningen om programmet för den inre marknaden*).

Med stöd av bilaga I i förordningen om programmet för den inre marknaden stöds medlemsstaternas nödgärder och program för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar. Med nödgärder avses omedelbara åtgärder för att utrota sjukdomen som förutsätts i EU:s lagstiftning och som i praktiken vidtas i samband med förekomsten av sjukdomar i kategori a. Europeiska unionen stödjer bland annat ersättningar som betalas till djurägarna för avlivade djurs marknadsvärde, kostnaderna för avlivning av djur och bortskaffande av djur samt kostna-

dena för rengöring och desinfektion av djurhållningsplatser. Stödet uppgår normalt till 50 procent av kostnaderna, men den högpatogeta fågelinfluensaepidemin har ökat kostnaderna i en sådan utsträckning att det har föreslagits att EU:s stödandel ska sänkas till 20 procent åren 2023–2027. EU stödjer inte ersättningar som betalats till aktörerna för produktionsförluster. De program som stöds kan gälla även andra djursjukdomar som är förtecknade i EU:s djurhälsoförordning än sjukdomar i kategori a samt djursjukdomar som avses i TSE-förordningen, zoonosförordningen och zoonosdirektivet.

Beslut om de program som ska stödjas fattas i kommissionens årliga arbetsprogram som antas med stöd av artikel 16.4 i förordningen om programmet för den inre marknaden. Enligt arbetsprogrammet stöds i första hand medlemsstaternas program med avseende på afrikansk svinpest, högpatogeta aviär influensa, rabies och vissa typer av salmonellasmitta. I andra hand stöds medlemsstaternas program med avseende på TSE, brucellos hos nötkreatur samt får- och getdjur, klassisk svinpest, lumpy skin disease, peste des petits ruminants samt får- och getkoppor. Enligt arbetsprogrammet finansieras djursjukdomsprogram för vattenbrukssektorn vid behov inom ramen för program vid Europeiska kommissionens generaldirektorat för havsfrågor och fiske.

Finland har fått stöd av EU-medel för sina övervaknings- och bekämpningsprogram som gällt afrikansk svinpest, rabies, TSE och högpatogeta aviär influensa. Programmen för 2021 stöddes med sammanlagt cirka 300 000 euro. Inom ramen för programmen har det inte vidtagits några andra åtgärder på djurhållningsplatserna än provtagning, och inga ersättningar har betalats till aktörer. I Finland har djursjukdomar i kategori a inte förekommit hos hållna djur med undantag av ett fall av högpatogeta aviär influens som konstaterades hos fasaner 2021. Finland har ansökt om stöd hos Europeiska kommissionen för utrotningskostnaderna för fallet, men stödet har ännu inte betalats.

Propositionens förslag, genom vilka de bestämmelser i lagen om djursjukdomar som gäller kostnader och ersättningar som betalas av statsmedel knyts till EU:s nya regler om statligt stöd, gör det möjligt att använda statliga medel för att ersätta djursjukdomskostnader på i huvudsak nuvarande sätt samt att få unionsfinansiering för nödgärder i enlighet med bestämmelserna om den. Förtydligandet av de bestämmelser som gäller kriterierna för skadestånd enligt prövning som betalas för produktionsavbrott preciserar aktörernas rätt till ersättningar samt gränserna för statens ansvar. Bestämmelserna om begränsning av det ersättningsgilla beloppet kan styra ersättningsprocessen och dämpa kostnadstrycket för staten i situationer där produktionsförlusterna är betydande till exempel på grund av antalet sjukdomsfall. Dessutom dämpas kostnadstrycket för staten i någon mån av det förslag som preciserar fastställandet av djurs marknadsvärde, som ligger till grund för den ersättning som betalas för avlivade djur. Saken är av särskild betydelse i situationer där sjukdomsutbrott förekommer hos vattenlevande djur.

De ovannämnda preciseringarna och ändringarna bedöms ändå inte ha någon inverkan på statsbudgeten för 2023. Detta beror inte bara på att ändringarna är ringa utan också på att sjukdomsutbrott, som orsakar stora kostnader och skador och där preciseringarna och begränsningarna skulle ha praktisk betydelse, inte förekommer årligen, utan slumpmässigt. I dylika fall har ersättningssummor som betalats av statsmedel baserat sig på finansiering som det från fall till fall beslutats om i tilläggsbudgetarna utöver den sedvanliga budgetfinansieringen enligt budgetekonomierna.

Den uppluckring av lagens begränsningar som gäller de djursjukdomar som godkänns för statligt stöd ökar i någon mån lagstiftningens smidighet. I nuläget saknar ändringarna större betydelse, för i enlighet med lagen om djursjukdomar bekämpas och ersätts i princip endast sjukdomar som hör till vissa sjukdomskategorier som avses i lagen. Till dessa kategorier hör endast sådana sjukdomar som också har berörts av de tidigare reglerna om statligt stöd. I en sådan

osannolik situation att det senare genom förordning skulle fogas andra än sådana sjukdomar till dessa sjukdomskategorier, kommer förslagens budgetkonsekvenser att bedömas och man kommer att förbereda sig på dem i samband med beredningen av förordningen. Vid beredningen iaktas på grund av betydelsen för statsfinanserna de procedurbestämmelser och föreskrifter som gäller handläggningen av betydande ärenden.

Uppluckringen av begränsningarna gäller också de nya sjukdomar som definieras i EU:s djurhälsoförordning och beträffande vilka man inte har kunnat förbereda sig på hotet vid upprättandet av sjukdomsförteckningen. Det är fråga om sjukdomar som uppfyller kriterierna för de allvarligaste sjukdomskategorierna. Det är inte särskilt sannolikt att det blir aktuellt att betala ersättningar på grundval av en ny sjukdom, eftersom man i allmänhet hinner få information om nya sjukdomars karaktär och allvarlighet internationellt eller på EU-nivå och sjukdomen klassificerad innan den når Finland. Valet av bekämpningsåtgärder för nya sjukdomar är dessutom förenat med avsevärd prövning. Avsikten är att åtgärder som avsevärt ökar behovet av anslag i statsbudgeten inte vidtas på grund av nya sjukdomar, utan de förfaranden som är avsedda för handläggningen av ärenden av betydelse för statsfinanserna.

De föreslagna preciseringarna i befogenhetsbestämmelserna som gäller inrättandet av zoner och i bestämmelserna om laboratorieverksamhet bedöms inte ha några konsekvenser för statsfinanserna. De kostnader som hänför sig till myndighetsuppgifter täcks inom ramen för anslagen och antalet årsverken enligt rambesluten inom planförvaltningen för de offentliga finanserna och statsbudgeten.

4.2.2 Konsekvenser för företagen

Propositionen bedöms inte påverka ställningen för djurhållare som bedriver näringsverksamhet i någon större utsträckning, utan förslaget gör det möjligt att använda statsmedel för att ersätta djursjukdomskostnader på ungefär samma sätt som nu.

Enligt propositionen får företag inom jordbrukssektorn och vattenbruksföretag samt andra djurhållare på samma sätt som nu ersättning för värdet av djur som en myndighet har bestämt att ska avlivas och av egendom som en myndighet har bestämt att ska bortskaffas. Dessutom ansvarar staten på samma sätt som nu för de kostnader som orsakas av sjukdomsbekämpningsbeslut till den del som det är fråga om kostnaderna för arbete i anslutning till avlivning av djur, bortskaffande av avlivade djur, andra biprodukter och egendom samt rengöring och desinfektion eller kostnaderna för utrustning, redskap, förnödenheter eller ämnen i anslutning härtill.

Förutsättningarna för att ersätta produktionsförluster preciseras. Sådana ersättningar är redan enligt den gällande lagens ordalydelse beroende av prövning och förutsätter att skadorna avsevärt försvårar aktörens utkomst. I de föreslagna bestämmelserna fastställs grunderna för erhållande av ersättning noggrannare särskilt i fråga om verksamhet i bolagsform. All verksamhet i bolagsform ska inte omfattas av ersättningsbestämmelserna.

Kriteriet som gäller avsevärt äventyrande av utkomsten uppfylls sällan vid sjukdomsfall i större företag, särskilt inte i vattenbruksföretag, som kan ha flera djurhållningsplatser. Orsaken till sjukdomsfallen bland fiskar under de senaste åren har sannolikt varit införsel av fiskar från länder utanför Finlands gränser, smittkällan har dock inte med säkerhet kunnat påvisas i samtliga fall. Aktörerna kan påverka smittriskerna genom att iaktta importbestämmelserna och behövlig säkerhet. Det är inte möjligt att påverka alla risker själv. I andra EU-stater betalas i regel inte ersättningar för produktionsförluster, och i de flesta medlemsstaterna betalas över huvud inte ersättningar för bortskaffande av vattenlevande djur.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen medför inga nya uppgifter för myndigheterna. De föreslagna ändringarna och preciseringarna är ägnade att klarlägga Livsmedelsverkets skyldigheter och verksamhetsmöjligheter när det gäller att inrätta zoner, utse och registrera laboratorier samt handlägga ansökningar om ersättning.

5 Alternativa handlingsvägar

Stöd för försäkringar

Ett alternativ till att förluster som orsakas av djursjukdomar ersätts direkt av statsmedel skulle ha varit stöd för försäkrings- eller fondarrangemang som inrättas med tanke på djursjukdomar. Möjlighet till detta ingår i gruppundantagsförordningen för jordbruk och gruppundantagsförordningen för vattenbrukssektorn, men med något olika innehåll.

Det skulle dock vara utmanande att få till stånd en fungerande försäkringsmarknad för djursjukdomar som omfattas av det nuvarande ersättningssystemet, och mycket osäkert om det skulle lyckas. I olika länder används försäkringar i relativt liten utsträckning för att hantera riskerna med smittsamma sjukdomar, eftersom det är mycket svårt för försäkringsbolagen att prissätta försäkringsprodukterna rätt i förhållande till riskerna och skadorna samt att få försäkringsbeståndet återförsäkrat till ett rimligt pris. Försäkringstagare uppfattar dessutom lätt försäkringarna som för dyra, och därför blir efterfrågan inte tillräckligt stor. Vid gruppförsäkringar är det svårt att inkludera ett element som baserar sig på den gårdsspecifika risken i prissättningen. Om försäkringsskyddet i stället byggs upp på gårdsspecifika försäkringar, är det sannolikt att en del av gårdarna inte får ta eller inte tar försäkring därför att risken eller priset betraktas som för högt. För att åstadkomma heltäckande försäkringsarrangemang för i synnerhet de allvarligaste djursjukdomarna räcker det nödvändigtvis inte med statligt stöd för försäkringarna.

I Finland finns det för närvarande heltäckande försäkringsarrangemang endast för salmonella, som inte har omfattats av ersättningsbestämmelserna i lagen om djursjukdomar på grund av begränsningen i 35 § 2 mom. Livsmedelsförädlingssteget, dvs. slakterier, mejerier och äggpackerier, har försäkrat sina producenter med avseende på salmonellasmitta. Försäkringsbolagens och djurhållarnas ansvar begränsas av det strikta ansvar som föreskrivits för fodertillverkarna i fråga om sådana salmonellafall där smittkällan är kommersiellt foder.

Statligt stöd för salmonellaförsäkringar har anvisats i form av skattefrihet för premierna. Trots detta har i synnerhet försäkringsverksamheten för svinbranschen drabbats av problem när salmonellafallen har ökat avsevärt och de allt större gårdarna har ökat ersättningssummorna i enskilda fall. Utredningarna om att villkoren för skattefrihet uppfylls och rapporteringen av stödet har dessutom medfört en betydande administrativ börda för försäkringsbolagen. Det har förts och förs som bäst förhandlingar om förnyande av försäkringsavtalen. De leder sannolikt till att försäkringsskyddet blir dyrare och mera inskränkt i fortsättningen. Som en akut lättnad betalar staten ett tillfälligt stöd i form av direkta ersättningar vid salmonellafall på svingårdar. Möjligheten att rikta ytterligare stöd till salmonellaförsäkringarna utreds som bäst.

Stöd för fonder

Ett alternativ till stöd för försäkringar skulle vara att stödja fondarrangemang för riskhanteringen. Även detta alternativ är förenat med problem.

Under de senaste åren har man utrett grundandet av en gemensam riskhanteringsfond för svinbranschen med tanke på salmonellafall samt statens möjligheter att stödja de ersättningar som betalas ur fonden. Problemen blev dock oöverstigligen, eftersom fondens planerade verksamhet till sina centrala drag skulle ha haft karaktären av försäkringsverksamhet och det ansågs att fonden inte ens genom lag skulle ha kunnat undantas från tillämpningen av bestämmelserna om försäkringsbranschen. De förpliktelser som berör försäkringssektorn skulle ha medfört en betydande administrativ börda med beaktande av fondverksamhetens småskalighet. Dessutom skulle det ha varit problematiskt att tillämpa Europeiska unionens regler om statligt stöd, för i dem är stöd för fonder och stöd för försäkringar separerade. Enligt reglerna om statligt stöd får stöd för försäkringar inte heller begränsas till endast en aktörs riskhanteringsprodukt.

Som bäst utreds förutsättningarna att grunda en statlig fond, som skulle samla in avgifter av skattenatur från näringen och ur vilken staten skulle betala ersättningar i samband med sjukdomsutbrott. I andra medlemsstater finns det exempel på djursjukdomsfonder, som finansieras gemensamt av staten och näringsidkarna eller sammanslutningar som företräder dem. I Finland finns det inom vissa andra sektorer arrangemang, till exempel oljeskyddsfonden, där näringsidkarna betalar obligatoriska avgifter till en fond som staten förvaltar för att få till stånd ett heltäckande skadeskydd. Enligt grundlagens 87 § kan genom lag bestämmas att en statlig fond ska lämnas utanför statsbudgeten, om skötseln av någon bestående statlig uppgift nödvändigtvis kräver det, men för att lagförslaget ska godkännas krävs i riksdagen minst två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna.

Eftersom skapandet av en djursjukdomsfond som förvaltas av staten är förenat med viktiga frågor, osäkerheter och utmaningar som måste utredas, kan den inte föreslås ersätta det nuvarande systemet, åtminstone inte i detta sammanhang, där tidtabellen för uppdateringen av ersättningsbestämmelserna i lagen om djursjukdomar brådskar på grund av reformen av EU:s regler om statligt stöd.

Begränsning av ersättningar för produktionsförlust

Den nuvarande lösningen som baserar sig på direkta statliga ersättningar skulle kunna förnyas genom att begränsa ersättningen för ekonomisk skada som orsakas av avbrott i produktionen mera kraftfullt än vad som nu föreslås. I det lagförslag som var på remiss föreslogs det att dessa ersättningar endast ska gälla de lantbruksföretagare som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare. Därmed skulle vattenbrukssektorn helt och hållet ha uteslutits från dessa ersättningar. Som motivering hänvisades till en företags- och riskstruktur inom vattenbrukssektorn som avviker från jordbrukssektorn: Större företag med flera djurhållningsplatser stöter inte så lätt på ekonomiska problem på grund av ett sjukdomsutbrott. Stora vattenbruksföretag importerar fisk från andra medlemsstater och länder utanför Europeiska unionen, vilket ökar risken för allvarliga fisksjukdomar. Ytterligare ersätts kostnaderna för vattendjurssjukdomar i mindre utsträckning eller inte alls enligt EU-lagstiftningen och lagstiftningen i de flesta medlemsstater.

I Finland finns dock flera mindre vattenbruksföretag, vars verksamhet bl.a. i fråga om risker i stor utsträckning kan jämföras med jordbruksföretagens verksamhet. Utifrån remissvaren slopades alternativet, eftersom det ansågs skäligt att sådana företagare skulle ha kvar möjligheten till ersättning för produktionsförluster på samma sätt som företagare inom jordbrukssektorn. Det ansågs också att de föreslagna förtydligandena och preciseringarna, genom vilka uppfyllandet av kriterierna för betalning av ersättning bedöms mot situationen för vissa bakgrundspersoner i företagen, redan i tillräcklig grad avgränsar större vattenbruksföretag utanför systemen för ersättning för produktionsförlust.

I ersättning för produktionsförlust betalades åren 2017–2021 450 000 euro till vattenbruksföretag. Denna kostnad skulle inte ha uppstått i den alternativa lösningsmodellen. Man var tvungen att hålla anläggningarna tomma i flera års tid, vilket ledde till att det blev betydligt svårare för företagen att försörja sig. Sådana fall är dock rätt sällsynta, och därför bedöms det att alternativet inte på ett betydande sätt minskar kostnadstrycket för staten på grund av djursjukdomar.

6 Remissvar

Utlåtande om propositionen har begärts av följande aktörer: justitieministeriet, finansministeriet, Livsmedelsverket, regionförvaltningsverken, Naturresursinstitutet, Ålands landskapsregering, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Eläinten Terveys ETT ry, Livsmedelsindustriförbundet, Helsingfors universitet, veterinärmedicinska fakulteten, Finlands Fiskodlarförbund och Centralförbundet för Fiskerihushållning.

Remissbehandlingen pågick 7–30 september 2022. Det kom 10 utlåtanden.

Största delen av remissinstanserna ansåg att ersättningar som betalas av statsmedel är viktiga för att bekämpa djursjukdomar eller trygga aktörernas ekonomiska ställning. I remissvaren motsatte man sig inte de föreslagna ändringar som förutsätts av reformen av EU:s regler om statligt stöd och den nya gruppundantagsförordningen för vattenbrukssektorn och inte heller de ändringar som gäller restriktionszoner, vetenskaplig laborativ verksamhet eller fastställande av marknadsvärdet på djur som det har bestämts att ska avlivas.

Finansministeriet ansåg det dock vara väsentligt att i den fortsatta beredningen av ersättningar för djursjukdomar se över alternativa ersättningssystem som grundar sig också på annat än statens uteslutande ersättningsansvar. Finansministeriet fäste uppmärksamhet vid att det i regeeringsprogrammet ingår riktlinjer för beredningen av en djursjukdomsfond. Ovan i avsnitt 5 granskas frågan om alternativa ersättningssystem som är under beredning.

I det lagförslag som var ute på remiss föreslogs att bestämmelserna om ersättning för ekonomisk skada som orsakats av produktionsavbrott skulle begränsas kraftigare än vad som föreslås nu (se avsnitt 5 ovan). Finlands Fiskodlarförbund, Centralförbundet för Fiskerihushållning och Ålands landskapsregering motsatte sig att vattenbruksföretagen skulle ställas utanför ersättningsbestämmelserna. En del av dessa remissinstanser framförde att inom vattenbrukssektorn finns också många sådana mindre primärproducenter för vilka ersättningarna är av väsentlig betydelse, och de borde behandlas på samma sätt som lantbruksföretagare. Naturresursinstitutet föreslog att man skulle överväga ett sådant alternativ att ersättningar för produktionsförluster fortfarande betalas till vattenbrukssektorn, men till mycket lägre belopp än i nuläget. Lant- och skogsbruksproducenternas Centralförbund MTK påpekade att den paragrafformulering som var på remiss uteslöt också stora aktörer i bolagsform som är verksamma inom jordbrukssektorn.

På grund av remissvaren luckrades begränsningarna av ersättningarna för produktionsförluster upp, så att även sådana företagare som avses i lagen om pension för företagare ska beaktas vid granskning av om utkomsten har äventyrats väsentligt. Denna ändring gör det möjligt att fortfarande betala ersättning till en del vattenbruksföretag. Dessutom tas hänsyn till de aktörer inom jordbrukssektorn som inte uppfyller kravet på minst fem hektar åkerareal enligt lagen om pension för lantbruksföretagare. Eftersom det i de bestämmelser som var ute på remiss och som föreslås nu hänvisas till pensionslagstiftningen endast i fråga om definitionen av företagare, saknar det betydelse för förutsättningarna för produktionsförluster vilka andra krav pensionslagstiftningen ställer för erhållande av pension eller i enlighet med vilken lag företagarens pensionskydd är ordnat i praktiken.

Den nämnda ändringen som gjordes i samband med den fortsatta beredningen innebär att det nuvarande ersättningsystemet i huvudsak fortsätter oförändrat.

På grund av utlåtandena gjordes vissa tillägg och preciseringar i propositionens motivering.

7 Specialmotivering

26 §. Zoner för bekämpning av sjukdomar i kategori a. I 1 mom. föreskrivs det om zoner för bekämpning av sjukdomar i kategori a, som Livsmedelsverket kan inrätta samt besluta om de förbud, villkor och begränsningar som ska iakttas och de åtgärder som ska genomföras i dem.

Enligt 1 punkten beslutar Livsmedelsverket om restriktionszoner som avses i del III avdelning II kapitel 1 avsnitt 4 i EU:s djurhälsoförordning. Det föreslås att punktens ordalydelse ändras så att det hänvisas till definitionen av restriktionszon i artikel 4.41 i EU:s djurhälsoförordning. Härigenom förtydligas att punkten gäller alla restriktionszoner som avses i EU:s djurhälsoförordning och rättsakter som antas med stöd av den.

Enligt definitionen avses med restriktionszon en zon där restriktioner för förflvttning av vissa djur eller produkter och andra åtgärder för sjukdomsbekämpning tillämpas för att förhindra att sjukdomen i fråga sprids till områden där inga restriktioner tillämpas. En restriktionszon kan i förekommande fall omfatta skydds- och övervakningszoner, som definieras särskilt i EU:s djurhälsoförordning.

Förtydligandet behövs för trots att grundläggande bestämmelser om restriktionszoner ingår i det avsnitt i EU:s djurhälsoförordning som nämns i punkten ingår i vissa fall de egentliga befogenhetsbestämmelserna om inrättandet av zoner i form av en hänvisningsbestämmelse i andra avsnitt i EU:s djurhälsoförordning. Exempelvis enligt artikel 71 i avsnitt 6 får den behöriga myndigheten vidta ytterligare åtgärder för sjukdomsbekämpning utöver vad som anges i avsnitt 4. På denna artikel grundar sig bland annat vissa förpliktelser som åläggs medlemsstaterna i genomförandeförordningen om afrikansk svinpest. De restriktionszoner som avses i punkten är bland annat restriktionszonerna I, II och III som avses i den förordningen, beträffande vilka beslut om de förbud, villkor och begränsningar som ska iakttas och de åtgärder som ska genomföras ska fattas på medlemsstatsnivå med iakttagande av kriterierna i genomförandeförordningen.

2 punkten, enligt vilken Livsmedelsverket också beslutar om smittade zoner som ska inrättas som en åtgärd enligt artikel 70 i EU:s djurhälsoförordning för att hindra spridningen av en sjukdom som förekommer hos vilda djur, förblir oförändrad i propositionen.

Enligt den gällande 3 punkten beslutar Livsmedelsverket dessutom om tillfälliga restriktionszoner. Det finns preciserande bestämmelser om detta i den delegerade förordningen om sjukdomsbekämpningsåtgärder. Det föreslås att punkten stryks som separat punkt och att ett omnämmande av tillfälliga restriktionszoner läggs till i 1 punkten, för att det ska vara klart att 1 punkten täcker alla restriktionszoner enligt definitionen i EU:s djurhälsoförordning trots att namnet på en viss restriktionszon kan vara förenat med tilläggsattribut i EU-rättsakter på lägre nivå.

Syftet med 2 mom. har varit att anvisa jord- och skogsbruksministeriet i stället för Livsmedelsverket befogenheter i fråga om restriktionszoner när det inte har funnits bestämmelser för olika djursjukdomar eller annars närmare bestämmelser om inrättandet av zoner, avstånd eller de begränsningar som ska iakttas inom zonerna i EU-lagstiftningen. I kommissionens genomföran-

deförordning om afrikansk svinpest har dock intagits bestämmelser om ytterligare restriktionszoner, som åtminstone till vissa delar kan tolkas som en sådan zon som avses i momentet. Av denna orsak föreslås att momentet preciseras på så vis att det ursprungliga syftet kvarstår. Andra restriktionszoner än sådana som avses i momentet inrättas av Livsmedelsverket i enlighet med huvudregeln i 1 punkten.

63 §. *Analys av andra prover än myndighetsprover med avseende på djursjukdomar.* Det föreslås att 5 mom. utökas med en bestämmelse enligt vilken kraven i 1 och 4 mom. på att ett laboratorium som analyserar prover ska utses till ett officiellt laboratorium eller ett laboratorium för egenkontroll eller kravet på att laboratorier ska göra förhandsanmälan inte ska gälla laboratorianalys av provet som undersöks i syfte att bedriva vetenskaplig forskning.

Genom preciseringen står det klart att vetenskaplig forskning alltid förutsätter Livsmedelsverkets tillstånd när man analyserar eller hanterar mikrober eller parasiter som orsakar sjukdomar i kategorierna a–c och andra djursjukdomar som ska bekämpas, och att undersökning av djursjukdomar som ska övervakas och sjukdomar som klassificeras endast som sjukdomar i kategori d eller e eller endast som andra anmälningspliktiga sjukdomar inte är förenade med tillstånds- eller utseendekrav eller anmälningskyldighet. Dessa sjukdomar utgör ingen betydande hälso- eller miljörisk fast de eventuellt rymmer från laboratoriet. Det finns grunder för lagstiftning om adekvat ren diagnosverksamhet och kvalitet som har att göra med bland annat förutsättningarna för djurhållning och handel med animaliska produkter. Däremot är det inte ändamålsenligt att djurhälsomyndigheterna kontrollerar kompetensen i fråga om vetenskaplig forskning.

83 §. *Ersättningar för djur som avlivats genom beslut av en myndighet.* Enligt 1 mom. är grunden för ersättning för djur som en myndighet har bestämt att ska avlivas eller slaktas eller som har dött till följd av en behandling eller annan åtgärd som en myndighet beslutat om det marknadsvärde som djuret skulle ha haft utan sjukdomen. Enligt momentets ordalydelse kan som djur som det har bestämts att ska avlivas eller slaktas ersättas inte bara djur som har dött till följd av verkställandet av beslutet utan även sådana djur som har dött i sjukdomen efter att den konstaterats men innan myndigheten har hunnit verkställa avlivnings- eller slaktbeslutet för deras del.

Momentet täcker situationer där det är nödvändigt att avliva ett djur för att få ett prov av det för att konstatera en djursjukdom. Det föreslås att momentets ordalydelse kompletteras på ett sätt som tryggar ersättningsmöjligheten även i en situation där provtagning som en myndighet beslutat om oavsiktligt leder till att djuret dör. 4 punkten förhindrar ersättning för djur vars värde är ringa.

Enligt den precisering som föreslås i momentet fastställs marknadsvärdet utifrån det värde som djuret hade omedelbart innan misstanke om djursjukdomen väcktes eller bekräftades. Denna precisering överensstämmer med kravet i gruppundantagsförordningen för jordbruk. I ersättningen beaktas inte den värdesänkning som djursjukdomen orsakat och i princip inte heller den tillväxt som inträffar mellan konstaterandet av sjukdomen och verkställandet av beslutet. Det måste emellertid beaktas att vid fastställande av värdet på fiskar som det har bestämts att ska avlivas är sådana uppgifter väsentliga som gäller fiskarnas sammanlagda massa och en individs medelvikt beräknad genom stickprov, och som jämförs med vägningsresultaten efter avlivningen.

85 §. *Ersättning för produktionsförluster.* I 1 mom. definierats på ett nytt sätt och mera exakt än nu i vilka situationer sådan ersättning för ekonomisk skada som avses i paragrafen kan betalas. Enligt den gällande paragrafen förutsätter ersättning att ett förbud, ett villkor, en begräns-

ning eller en förpliktelse som avses i paragrafen förhindrar eller försvårar aktörens djurproduktion och att den skada som detta orsakat avsevärt försvårar aktörens utkomst. Omnämmandet av personens utkomst hänvisar till näringsverksamhet som bedrivs i egenskap av fysisk person, men paragrafen har också tillämpats på aktörer i sammanslutningsform, om utkomsten för den person som är företagare har försvårats klart på grund av skadan.

Enligt förslaget preciseras förutsättningarna för erhållande av ersättning så att det i paragrafen hänvisas till utkomsten för lantbruksföretagare som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare och företagare som avses i lagen om pension för företagare i stället för till aktörens utkomst.

Med lantbruksföretagare avses i den förstnämnda lagen:

- 1) gårdsbrukssidkare som för egen eller gemensam räkning bedriver gårdsbruk på en brukningsenhet med minst fem hektar jordbruksmark och själv deltar i arbetet,
- 2) renägare, som för egen, familjemedlems eller renbeteslags räkning arbetar med renskötsel.

Beträffande verksamhet i sammanslutningsform föreskrivs att som lantbruksföretagare betraktas en bolagsman i ett öppet bolag eller en sådan delägare eller bolagsman i ett annat företag eller i en annan sammanslutning som är personligen ansvarig för företagets eller sammanslutningens förpliktelser och åtaganden.

I ett aktiebolag betraktas som lantbruksföretagare en sådan delägare som arbetar i ledande ställning som verkställande direktör eller styrelsemedlem eller annan motsvarande ställning eller har motsvarande faktisk bestämmanderätt i ett aktiebolag som bedriver gårdsbruk eller renskötsel. Delägaren ska också själv utföra arbete inom gårdsbruket eller renskötseln. Dessutom förutsätts det att delägaren ensam innehar mer än 30 procent av bolagets aktiekapital eller av det röstetal som aktierna medför i bolaget, eller tillsammans med sin make eller sambo eller en i samma hushåll bosatt person som är släkt med delägaren i rätt upp- eller nedstigande led innehar mer än 50 procent av bolagets aktiekapital eller av det röstetal som aktierna medför i bolaget. Vid beräkning av ägarandelen beaktas även ett indirekt ägande via andra företag eller sammanslutningar på det sätt som anges närmare i lagen. Den som arbetar i ledande ställning i en annan sammanslutning än ett aktiebolag och en person som utför uppgifter inom gårdsbruk eller renskötsel betraktas som lantbruksföretagare om han eller hon har motsvarande bestämmanderätt i sammanslutningen som vad som nämns ovan.

Med lantbruksföretagare avses vidare en person som utför arbete inom gårdsbruk eller renskötsel i egenskap av familjemedlem eller sambo till en lantbruksföretagare.

I ovannämnda lag täcker begreppet lantbruksföretagare också fiskare, som utan att stå i anställningsförhållande bedriver yrkesmässigt fiske. Definitionen inbegriper dock inte personer som bedriver vattenbruk.

I lagen om pension för företagare avses med företagare en person en person som utför förvärvsarbete utan att härvid stå i arbetsavtalsförhållande eller i tjänsteförhållande eller annat offentligt anställningsförhållande. Som företagare betraktas sådan bolagsman i ett öppet bolag eller en sådan delägare eller bolagsman i ett annat företag eller i en annan sammanslutning som är personligen ansvarig för företagets eller sammanslutningens förpliktelser och förbindelser. Som företagare betraktas också en delägare som arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag eller en person som arbetar i ledande ställning i en annan sammanslutning, om lagens krav som gäller ägarandel och rösträtt uppfylls. Dessa krav motsvarar de krav i lagen om pension för lantbruksföretagare som beskrivs ovan. Även definitionen av ledande ställning samt bestämmelserna om

indirekt innehav och beaktande av familjemedlemmar i definitionen motsvarar regleringen i lagen om pension för lantbruksföretagare.

I 2 mom. kvarstår den bestämmelse som säger att i ersättning kan betalas högst tre fjärdedelar av skadans storlek. Till momentet fogas en precisering av bedömningen av beloppet av ersättningen som gör det möjligt att vid prövningen beakta totalbeloppet för de fall och skador som ska ersättas på grund av sjukdomen. En grund för att sänka ersättningarna som hänvisar till beloppet för de fall som ska ersättas ingår i den gällande 83 § för ersättning för sådana djur som avlivas på ansökan av ägaren för att utrota en diarsiukdom som ska övervakas. Sänkt ersättning för produktionsförluster kan emellertid också grunda sig på att de skador som ska ersättas i ett enskilt fall är anmärkningsvärt stora.

86 §. Begränsningar vid betalning av kostnader och ersättningar. Hänvisningarna i 1 och 2 mom. till de tidigare regler om statligt stöd som betalningen av stöd för jordbrukssektorn och vattenbrukssektorn har grundat sig på ändras till att avse den nya gruppundantagsförordningen för jordbruk och den nya gruppundantagsförordningen för vattenbrukssektorn.

I det inledande stycket i 3 mom. preciseras för tydlighetens skull vad som där avses med sådan förädling av produkter av animaliskt ursprung som inte omfattas av ersättningar. Enligt preciseringen ersätts inte de kostnader eller förluster som har uppkommit vid slakt eller rensning av djur eller vid vidarebearbetning av produkter av animaliskt ursprung. Gruppundantagsförordningen för jordbruk gäller endast primär jordbruksproduktion, så annan verksamhet än sådan som hänför sig till egentlig djurhållning eller djuruppfödning ska åtminstone i fråga om företag inom jordbrukssektorn undantas från ersättningar i nationella stödordningar.

I 1 punkten utsträcks förbudet mot att betala ersättningar till stora företag även till vattenbruksföretag, eftersom villkoret i fråga ingår förutom i gruppundantaget för jordbruk även i det nya gruppundantaget för vattenbrukssektorn.

Det föreslås att 4 mom. ändras så att det förbud där som gäller stöd till företag i allvarliga svårigheter gäller endast företag inom jordbrukssektorn. Enligt gruppundantagsförordningen för vattenbrukssektorn tillämpas förbudet inte vid djursjukdomar. Ersättningar för fiskar som avlivats eller egendom som bortskaffats för att myndigheterna bestämt det är ägnade att främja effektiv anmälan och bekämpning av sjukdomar hos vattenlevande djur samt att minska sådana skador som drabbar aktören som aktören inte orsakat själv. Lagen om djursjukdomar förhindrar att ersättningar erhålls i situationer där aktören själv har orsakat sjukdomsspridningen genom uppsåtligt eller oaktsamt förfarande.

Paragrafen 5 mom., som avgränsar de sjukdomar på grund av vilka ersättningar för kostnader och förluster kan betalas, skrivs om på grund av att reglerna om statligt stöd har ändrats. Statligt stöd kan i princip gälla endast sjukdomar som är förtecknade sjukdomar eller som nämns i den av Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa upprättade förteckningen över djursjukdomar, TSE-förordningen, zoonosförordningen eller zoonosdirektivet.

Enligt gruppundantagsförordningen för vattenbrukssektorn kan stödet dock gälla även nya sjukdomar enligt artikel 6 i EU:s djurhälsoförordning. En ny sjukdom kan ha orsakats av en tidigare okänd eller oidentifierad sjukdomsalstrare eller vara en ny variant som utvecklas av en befintlig sjukdomsalstrare. Den kan också vara en känd sjukdom som första gången sprider sig till ett nytt geografiskt område eller unionen eller till en nya art eller nya populationer. En sjukdom kan dock betraktas som en ny sjukdom bara om den eventuellt uppfyller kriterierna i EU:s djurhälsoförordning för förteckning av sjukdomen.

Enligt gruppundantagsförordningen för jordbruk kan stödet gälla även nya sjukdomar och dessutom andra sjukdomar, om tröskelvärdena för skadans storlek överskrids och aktören har tecknat en försäkring, om sådan erbjuds, eller har försäkringsskydd via gemensamma fonder i ackrediterade medlemsstaten som täcker minst 50 % av aktörens genomsnittliga årsproduktion eller produktionsrelaterade inkomst och de statistiskt sett oftast förekommande djursjukdomarna i den berörda medlemsstat eller region som omfattas av försäkringen eller den ackrediterade gemensamma fonden.

I momentets inledande stycke ingår grundläggande bestämmelser om begränsning av de sjukdomar som ska ersättas. I 1 och 2 punkten föreslås dessutom bestämmelser enligt vilka statligt stöd i begränsad omfattning ska vara möjligt också i fråga om andra sjukdomar än de som avses i momentets inledande stycke. I fråga om sjukdomar hos landlevande djur kan det vara fråga om situationer där tröskelgränsen för skada överskrids och där heltäckande försäkringsskydd inte erbjuds. När det gäller vattenlevande djur kan det vara fråga om nya sjukdomar.

I Finland finns ingen lagstiftning om gemensamma fonder och godkännande av sådana, så det föreslås inget omnämnande av dem i 1 punkten om jordbruk. Försäkringsarrangemangen är mycket begränsade och det är inte sannolikt att nya arrangemang uppkommer för sådana allvarliga smittsamma sjukdomar hos landlevande djur som berörs av bekämpningsåtgärderna enligt lagen om djursjukdomar. De är dock möjliga, så i paragrafen ingår ett omnämnande av dem. Om det skulle finnas försäkringsarrangemang för andra sjukdomar än en sådan som avses i det inledande stycket, ersätter staten inte ens den andel som drabbar aktören i form av självriskandel enligt försäkringsvillkoren, trots att en sådan ersättning skulle vara möjlig enligt reglerna om statligt stöd.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

De föreslagna bestämmelserna innehåller inga bemyndiganden att utfärda förordning. Besluten om inrättande av zoner och de begränsningar som ska iakttas inom dem är förvaltningsbeslut, men så till vida av normkaraktär att de gäller ett visst avgränsat geografiskt område. I 28 § i lagen om djursjukdomar, som det inte föreslås att ändras, ingår specialbestämmelser som avviker från 9 och 10 § i förvaltningslagen (434/2003) delgivning av och information om sådana beslut. Besluten publiceras i Finlands författningssamling.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2023.

I samband med ikraftträdandebestämmelsen föreslås en övergångsbestämmelse, enligt vilken förfaranden som gäller ersättning för sjukdomsfall som konstaterats före ikraftträdandet av lagen ska slutföras i enlighet med de tidigare bestämmelserna.

10 Verkställighet och uppföljning

Avsikten är att följa de föreslagna bestämmelsernas funktionsduglighet genom myndighetsverksamheten enligt lagen samt myndigheternas och intressentgruppernas samarbete i anslutning till verkställigheten av lagen.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Näringsfrihet

Enligt grundlagens 18 § 1 mom. har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. De grundläggande fri- och rättigheterna kan dock inskränkas utifrån "allmänna doktriner" om de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 s. 4). I dessa ingår krav på att inskränkningar ska bygga på lagar samt krav på att inskränkningarna ska vara noga avgränsade och exakt definierade samt att deras innehåll ska till väsentliga delar framgå av lagen. I dem ingår också krav på att inskränkningar ska vara acceptabla samt dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl och att det kan inte föreskrivas genom vanlig lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet. Inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna ska dessutom vara förenliga med kravet på proportionalitet och nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte, så att målet inte kan nås genom mindre ingrepp i rättigheterna.

De förbud, villkor och begränsningar som ska iakttas och de åtgärder som ska genomföras enligt 26 §, som föreslås bli ändrad, inom zonerna för att bekämpa en sjukdom i kategori a innebär inskränkningar i näringsfriheten, som emellertid är dikterade av ett tungt vägande samhälleligt skäl, nämligen skydd av djurhälsan och folkhälsan. De ändringar som föreslås nu innebär endast mindre preciseringar i de befogenheter som gäller zonerna, och bestämmelserna om dem anses vara tillräckligt noga avgränsade och exakta. Befogenheterna har kopplats till nödvändighetskriteriet och de anses inte beröra kärnan i näringsfriheten på ett sätt som skulle omintetgöra den grundläggande rättigheten.

Grundlagsutskottet har ansett att tillståndsplikt för näringsverksamhet är möjlig på särskilda grunder (GrUU 19/2002 rd). Reglering av anmälnings- eller registreringskyldighet som förutsättning för att inleda näringsverksamhet har i sak jämförts med reglering av tillståndsplikt (GrUU 9/2005 rd, s. 2/I, GrUU 56/2002 rd). Utskottet har ansett det viktigt att bestämmelserna om villkoren för tillstånd och tillståndets beständighet är så utformade att myndigheternas verksamhet är tillräckligt förutsägbar (GrUU 15/2008 rd, s. 2/II).

I 63 §, som föreslås bli ändrad, föreskrivs det om undantag som hänför sig till kraven på utseende av laboratorier eller anmälningskyldighet för laboratorier. Strävan med kraven, som bygger på det nationella handlingsutrymme som EU:s livsmedelsförordning tillåter, är att bekämpa djursjukdomar och främja djurhälsan. Dessa kan betraktas som sådana viktiga samhälleliga intressen som kan motivera en begränsning av näringsfriheten. I lagen om djursjukdomar definieras exakt den verksamhet som förutsätter utseende eller förhandsanmälan och de krav som ställs på den, så kravet på noga avgränsning uppfylls. De föreslagna undantagen lättar upp kraven i anslutning till djurhälsa för laboratorier som bedriver vetenskapliga forskning åtminstone på så sätt att de klarlägger tolkningen av kraven.

Egendomsskydd

Med stöd av grundlagens 15 § 1 mom. om egendomsskydd är vars och ens egendom tryggad. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis konstaterat att grundlagen inte skyddar egendom mot alla inskränkningar i användningsrätten, utan det går att begränsa ägarens rättigheter genom lag, om den uppfyller de allmänna krav som ställs på lagar som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna (bl.a. GrUU 32/2010 rd, s. 4/I och GrUU 8/1996 rd). Ersättning för inskränkningar i användningen är av betydelse vid bedömningen av inskränkningarnas godtagbarhet (GrUU 6/2010 rd och GrUU 38/1998 rd).

Ersättningssystemet enligt lagen om djursjukdomar förbättrar den ekonomiska ställningen för de aktörer vilkas djurhållningsplats blir föremål för sjukdomsbekämpningsåtgärder som är nödvändiga för att trygga djurhälsan eller folkhälsan.

Enligt förslaget kvarstår statens skyldighet att ersätta kostnaderna för utrotning av djursjukdomar samt aktörens rätt att få ersättning för djur som en myndighet har bestämt att ska avlivas eller slaktas och för egendom som en myndighet har bestämt att ska bortskaffas. De ändringar i 85 § som gäller ersättning för ekonomiska skador som orsakats av förbud, villkor, begränsningar och förpliktelsen som en myndighet beslutat om preciserar den aktörsgrupp som avses i paragrafen samt klarlägger ersättningskriterierna och bedömningen av ersättningsbeloppen. Ersättningar kan betalas till en aktör, dvs. djurhållare, bara om utkomsten för en sådan lantbruksföretagare som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare eller en sådan företagare som avses i lagen om pension för företagare äventyras. Vid bedömning av ersättningsbeloppet, som uppgår till högst tre fjärdedelar av skadan, kan man beakta det sammanlagda beloppet av de fall och skador som ska ersättas. Ändringarna anses precisera betalningen av ersättningar, men ändå inte innebära några väsentliga begränsningar jämfört med den gällande lagen. Förslaget till ändring av paragrafen anses inte påverka godtagbarheten av de begränsningar i lagen om djursjukdomar som hänför sig till egendomsskyddet.

På de grunder som anges ovan anser regeringen att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom de EU-rättsakter som genomförs genom propositionen innehåller bestämmelser som föreslås bli genomförda genom lag och föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om djursjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om djursjukdomar (76/2021) 26 § 1 och 2 mom., 63 § 5 mom., 83 § 1 mom.
samt 85 och 86 § som följer:

26 §

Zoner för bekämpning av sjukdomar i kategori a

Livsmedelsverket beslutar om inrättande och avveckling av följande zoner samt om de nödvändiga förbud, villkor och begränsningar som ska iakttas och de nödvändiga åtgärder som ska genomföras i dem:

1) restriktionszoner som avses i artikel 4.41 i EU:s djurhälsoförordning samt tillfälliga restriktionszoner,

2) smittade zoner som ska inrättas som en åtgärd enligt del III avdelning II kapitel 1 avsnitt 5 i EU:s djurhälsoförordning och som avses i artiklarna 63 och 103 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/687 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om förebyggande och bekämpning av förtecknade sjukdomar.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten beslutar jord- och skogsbruksministeriet om inrättande och avveckling av sådana ytterligare restriktionszoner som avses i artikel 21.1 c och artikel 85.1 c i den förordning som nämns i 1 mom. 2 punkten samt om de nödvändiga förbud, villkor och begränsningar som ska iakttas och de nödvändiga åtgärder som ska genomföras i dem, i det fall att det inte i någon annan EU-rättsakt har utfärdats närmare bestämmelser om den berörda zonen.

63 §

Analys av andra prover än myndighetsprover med avseende på djursjukdomar

Bestämmelserna i 1 och 4 mom. gäller inte prover som avses i livsmedels- eller foderlagstiftningen eller prover som undersöks i syfte att bedriva vetenskaplig forskning.

83 §

Ersättningar för djur som avlivats genom beslut av en myndighet

Ägaren har rätt att av statens medel få ersättning för ett djur som djurhälsomyndigheten har bestämt att ska avlivas eller slaktas för undersökning av en djursjukdom eller som en åtgärd för sjukdomsbekämpning avseende en sjukdom i kategorierna a—c, en ny sjukdom eller annan

djursjukdom som ska bekämpas, eller som har dött till följd av en behandling eller annan åtgärd som beslutats i sjukdomsbekämpningssyfte. Med åtgärd för sjukdomsbekämpning avses inte åtgärder som utgör tvångsmedel enligt 15 kap. I ersättning betalas djurets marknadsvärde, som fastställs på grundval av djurets värde omedelbart innan misstanke om djursjukdomen väcktes eller bekräftades. Om det djur för vilket ersättning betalas kan utnyttjas i sin helhet eller delvis, avdras djurets återstående bruksvärde från det belopp som ska ersättas.

85 §

Ersättning för produktionsförluster

Om ett förbud, ett villkor, en begränsning eller en förpliktelse som bestämts som en åtgärd för förhindrande av sjukdomsspridning eller en åtgärd för sjukdomsbekämpning avseende en sjukdom i kategorierna a–c, en ny sjukdom eller en annan djursjukdom som ska bekämpas, förhindrar eller försvårar djurproduktionen, kan ekonomiska skador som föranleds aktören och som avsevärt försvårar utkomsten för en i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) avsedd lantbruksföretagare eller en i lagen om pension för företagare (1272/2006) avsedd företagare ersättas av statens medel.

I ersättning kan betalas högst tre fjärdedelar av skadans storlek. Vid bedömningen av beloppet av ersättningen kan totalbeloppet för de fall och skador som ska ersättas beaktas.

86 §

Begränsningar vid betalning av kostnader och ersättningar

På de kostnader och ersättningar som avses i detta kapitel tillämpas i fråga om företag inom jordbrukssektorn vad som föreskrivs i kapitel I och artikel 26 i kommissionens förordning (EU) .../... genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och om upphävande av kommissionens förordning (EU) nr 702/2014.

I fråga om företag inom vattenbrukssektorn tillämpas på de kostnader och ersättningar som avses i detta kapitel vad som föreskrivs i kapitel I och artikel 42 i kommissionens förordning (EU) .../... genom vilken vissa kategorier av stöd till företag som är verksamma inom produktion, beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och om upphävande av kommissionens förordning (EU) nr 1388/2014.

De kostnader och förluster som avses i detta kapitel ersätts inte, om de har uppkommit vid slakt eller rensning av djur, vidarebearbetning av produkter av animaliskt ursprung eller bearbetning av övriga produkter eller djurfoder eller vid handel med produkter av animaliskt ursprung eller övriga produkter, eller om de uppkommit för

- 1) ett sådant stort företag som avses i artikel 2.34 i den förordning som nämns i 1 mom. eller
- 2) ett företag som inte har iakttagit ett sådant beslut om återkrav av stöd som avses i 1 § i lagen om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd (300/2001).

För förluster som avses i 83—85 § betalas det inte ersättning till sådana företag i svårigheter som avses i artikel 2.60 i den förordning som nämns i 1 mom. och som bedriver verksamhet inom jordbrukssektorn, om inte sjukdomsutbrottet är orsaken till att företaget hamnat i svårigheter.

Om de kostnader och förluster som avses i detta kapitel har orsakats av en djursjukdom som inte är en förtecknad sjukdom eller som inte nämns i den av Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa

upprättade förteckningen över djursjukdomar, i TSE-förordningen, i zoonosförordningen eller i zoonosdirektivet, ersätts de i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel

1) för ett företag inom jordbrukssektorn endast om den skada som orsakas är allvarlig och överstiger 30 procent av aktörens årsproduktion eller årsinkomst beräknat som ett medelvärde för de tre föregående åren eller som ett medelvärde för tre sådana år som ingår i de fem föregående åren så att den största och den minsta årsproduktionen eller årsinkomsten inte medräknas, och om det för riskerna i samband med den berörda sjukdomen inte tillhandahålls något försäkringsskydd som ersätter minst 50 procent av aktörens årsproduktion eller produktionsrelaterade inkomster,

2) för ett företag inom vattenbrukssektorn endast om det rör sig om en ny sjukdom.

Ersättningsbeloppet minskas med de ersättningar som på basis av ett försäkringsavtal eller någon annan lag ska betalas för samma kostnader eller förluster.

Denna lag träder i kraft den 20 _____

På ersättning för kostnader och förluster som föranletts av ett sjukdomsfall som konstaterats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 17 november 2022

Statsminister

Sanna Marin

Jord- och skogsbruksminister Antti Kurvinen

Lag

om ändring av lagen om djursjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om djursjukdomar (76/2021) 26 § 1 och 2 mom., 63 § 5 mom., 83 § 1 mom.
samt 85 och 86 § som följer:

Gällande lydelse

26 §

Zoner för bekämpning av sjukdomar i kategori a

Livsmedelsverket beslutar om inrättande och avveckling av följande zoner samt om de nödvändiga förbud, villkor och begränsningar som ska iaktas och de nödvändiga åtgärder som ska genomföras i dem:

1) restriktionszoner som avses i del III avdelning II kapitel 1 avsnitt 4 i EU:s djurhälsoförordning,

2) smittade zoner som ska inrättas som en åtgärd enligt del III avdelning II kapitel 1 avsnitt 5 i EU:s djurhälsoförordning och som avses i artiklarna 63 och 103 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/687 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om förebyggande och bekämpning av förtecknade sjukdomar,

3) tillfälliga restriktionszoner som avses i artiklarna 9 och 75 i den förordning som nämns i 2 punkten.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten beslutar jord- och skogsbruksministeriet om inrättande och avveckling av sådana ytterligare restriktionszoner som avses i artikel 21.1 c och artikel 85.1 c i den förordning som nämns i 1 mom. 2 punkten samt om de nödvändiga förbud, villkor och begränsningar som ska iaktas och de nödvändiga åtgärder som ska genomföras i dem.

Föreslagen lydelse

26 §

Zoner för bekämpning av sjukdomar i kategori a

Livsmedelsverket beslutar om inrättande och avveckling av följande zoner samt om de nödvändiga förbud, villkor och begränsningar som ska iaktas och de nödvändiga åtgärder som ska genomföras i dem:

1) restriktionszoner som avses i artikel 4.41 i EU:s djurhälsoförordning samt tillfälliga restriktionszoner,

2) smittade zoner som ska inrättas som en åtgärd enligt del III avdelning II kapitel 1 avsnitt 5 i EU:s djurhälsoförordning och som avses i artiklarna 63 och 103 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/687 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om förebyggande och bekämpning av förtecknade sjukdomar,

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten beslutar jord- och skogsbruksministeriet om inrättande och avveckling av sådana ytterligare restriktionszoner som avses i artikel 21.1 c och artikel 85.1 c i den förordning som nämns i 1 mom. 2 punkten samt om de nödvändiga förbud, villkor och begränsningar som ska iaktas och de nödvändiga åtgärder som ska genomföras i dem, i det fall att det inte i någon annan EU-rättsakt

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse
har utfärdats närmare bestämmelser om den berörda zonen.

63 §

Analys av andra prover än myndighetsprover med avseende på djursjukdomar

Bestämmelserna i 1 och 4 mom. gäller inte prover som avses i livsmedels- eller foderlagstiftningen.

63 §

Analys av andra prover än myndighetsprover med avseende på djursjukdomar

Bestämmelserna i 1 och 4 mom. gäller inte prover som avses i livsmedels- eller foderlagstiftningen *eller prover som undersöks i syfte att bedriva vetenskaplig forskning.*

83 §

Ersättningar för djur som avlivats genom beslut av en myndighet

Ägaren har rätt att av statens medel få ersättning för ett djur som djurhälsomyndigheten har bestämt att ska avlivas eller slaktas för konstaterande av en djursjukdom eller som en åtgärd för att bekämpa en sjukdom i kategorierna a–c, en ny sjukdom eller annan djursjukdom som ska bekämpas, eller som har dött till följd av en behandling som beslutats som en nämnd åtgärd för sjukdomsbekämpning eller någon annan åtgärd. Med åtgärd för sjukdomsbekämpning avses inte åtgärder som utgör tvångsmedel enligt 15 kap. I ersättning betalas djurets marknadsvärde, vilket är det värde som djuret skulle ha haft utan den djursjukdom som myndighetens beslut grundade sig på. Om det djur för vilket ersättning betalas kan utnyttjas i sin helhet eller delvis, avdras djurets återstående bruksvärde från det belopp som ska ersättas

83 §

Ersättningar för djur som avlivats genom beslut av en myndighet

Ägaren har rätt att av statens medel få ersättning för ett djur som djurhälsomyndigheten har bestämt att ska avlivas eller slaktas för *undersökning* av en djursjukdom eller som en åtgärd för *sjukdomsbekämpning avseende* en sjukdom i kategorierna a–c, en ny sjukdom eller annan djursjukdom som ska bekämpas, eller som har dött till följd av *en behandling eller annan åtgärd som beslutats i sjukdomsbekämpningssyfte*. Med åtgärd för sjukdomsbekämpning avses inte åtgärder som utgör tvångsmedel enligt 15 kap. I ersättning betalas djurets marknadsvärde, *som fastställs på grundval av djurets värde omedelbart innan misstanke om djursjukdomen väcktes eller bekräftades*. Om det djur för vilket ersättning betalas kan utnyttjas i sin helhet eller delvis, avdras djurets återstående bruksvärde från det belopp som ska ersättas.

85 §

Ersättning för produktionsförluster

Om ett förbud, ett villkor, en begränsning eller en förpliktelse som bestämts som en åtgärd

85 §

Ersättning för produktionsförluster

Om ett förbud, ett villkor, en begränsning eller en förpliktelse som bestämts som en åtgärd

Gällande lydelse

för förhindrande av sjukdomsspridning eller en åtgärd för sjukdomsbekämpning avseende en sjukdom i kategorierna a–c, en ny sjukdom eller en annan djursjukdom som ska bekämpas, förhindrar eller försvårar djurproduktionen, kan ekonomiska skador som föranleds aktören och som avsevärt försvårar aktörens utkomst ersättas av statens medel.

I ersättning kan betalas högst tre fjärdedelar av skadans storlek.

86 §

Begränsningar vid betalning av kostnader och ersättningar

På de kostnader och ersättningar som avses i detta kapitel tillämpas i fråga om företag inom jordbrukssektorn vad som föreskrivs i kapitel I och artikel 26 i kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

De kostnader och ersättningar som avses i detta kapitel betalas till företag inom vattenbrukssektorn som stöd enligt avsnitt 5.4 i kommissionens meddelande med riktlinjer för granskning av statliga stöd inom fiskeri- och vattenbrukssektorn (2015/C 217/01).

De kostnader och förluster som avses i detta kapitel ersätts inte, om de har uppkommit vid förädling av produkter av animaliskt ursprung

Föreslagen lydelse

för förhindrande av sjukdomsspridning eller en åtgärd för sjukdomsbekämpning avseende en sjukdom i kategorierna a–c, en ny sjukdom eller en annan djursjukdom som ska bekämpas, förhindrar eller försvårar djurproduktionen, kan ekonomiska skador som föranleds aktören och som avsevärt försvårar utkomsten för en i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) avsedd lantbruksföretagare eller en i lagen om pension för företagare (1272/2006) avsedd företagare ersättas av statens medel.

I ersättning kan betalas högst tre fjärdedelar av skadans storlek. *Vid bedömningen av beloppet av ersättningen kan totalbeloppet för de fall och skador som ska ersättas beaktas.*

86 §

Begränsningar vid betalning av kostnader och ersättningar

På de kostnader och ersättningar som avses i detta kapitel tillämpas i fråga om företag inom jordbrukssektorn vad som föreskrivs i kapitel I och artikel 26 i kommissionens förordning (EU) .../... genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och om upphävande av kommissionens förordning (EU) nr 702/2014.

I fråga om företag inom vattenbrukssektorn tillämpas på de kostnader och ersättningar som avses i detta kapitel vad som föreskrivs i kapitel I och artikel 42 i kommissionens förordning (EU) .../... genom vilken vissa kategorier av stöd till företag som är verksamma inom produktion, beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och om upphävande av kommissionens förordning (EU) nr 1388/2014.

De kostnader och förluster som avses i detta kapitel ersätts inte, om de har uppkommit vid

Gällande lydelse

eller bearbetning av övriga produkter eller djurfoder eller vid handel med produkter av animaliskt ursprung eller övriga produkter, eller om de uppkommit för

1) ett sådant stort företag som avses i artikel 2.26 i den förordning som nämns i 1 mom. och som bedriver verksamhet inom jordbrukssektorn, eller

2) ett företag som inte har iakttagit ett sådant beslut om återkrav av stöd som avses i 1 § i lagen om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd (300/2001).

För förluster som avses i 83–85 § betalas det inte ersättning till sådana företag i svårigheter som avses i artikel 2.14 i den förordning som nämns i 1 mom., om inte sjukdomsutbrottet är orsaken till att företaget hamnat i svårigheter.

De kostnader och förluster som avses i detta kapitel ersätts inte heller om de har orsakats av en djursjukdom som inte nämns i den av Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa upprättade förteckningen över djursjukdomar, i en genomförandeakt som kommissionen antagit enligt artikel 226 i EU:s djurhälsoförordning eller i bilaga I eller II till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 652/2014 om fastställande av bestämmelser för förvaltningen av utgifter för livsmedelskedjan, djurhälsa, djurskydd, växtskydd och växtförökningsmaterial, och om ändring av rådets direktiv 98/56/EG, 2000/29/EG och 2008/90/EG, Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 178/2002, (EG) nr 882/2004 och (EG) nr 396/2005, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009, och om upphävande av rådets beslut 66/399/EEG, 76/894/EEG och 2009/470/EG.

Ersättningsbeloppet minskas med de ersättningar som på basis av ett försäkringsavtal eller någon annan lag ska betalas för samma kostnader eller förluster.

Föreslagen lydelse

slakt eller rensning av djur, vidarebearbetning av produkter av animaliskt ursprung eller bearbetning av övriga produkter eller djurfoder eller vid handel med produkter av animaliskt ursprung eller övriga produkter, eller om de uppkommit för

1) ett sådant stort företag som avses i artikel 2.34 i den förordning som nämns i 1 mom. eller

2) ett företag som inte har iakttagit ett sådant beslut om återkrav av stöd som avses i 1 § i lagen om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd (300/2001).

För förluster som avses i 83–85 § betalas det inte ersättning till sådana företag i svårigheter som avses i artikel 2.60 i den förordning som nämns i 1 mom. och som bedriver verksamhet inom jordbrukssektorn, om inte sjukdomsutbrottet är orsaken till att företaget hamnat i svårigheter.

Om de kostnader och förluster som avses i detta kapitel har orsakats av en djursjukdom som inte är en förtecknad sjukdom eller som inte nämns i den av Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa upprättade förteckningen över djursjukdomar, i TSE-förordningen, i zoonosförordningen eller i zoonosdirektivet, ersätts de i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel

1) för ett företag inom jordbrukssektorn endast om den skada som orsakas är allvarlig och överstiger 30 procent av aktörens årsproduktion eller årsinkomst beräknat som ett medelvärde för de tre föregående åren eller som ett medelvärde för tre sådana år som ingår i de fem föregående åren så att den största och den minsta årsproduktionen eller årsinkomsten inte medräknas, och om det för riskerna i samband med den berörda sjukdomen inte tillhandahålls något försäkringsskydd som ersätter minst 50 procent av aktörens årsproduktion eller produktionsrelaterade inkomster,

2) för ett företag inom vattenbrukssektorn endast om det rör sig om en ny sjukdom.

Ersättningsbeloppet minskas med de ersättningar som på basis av ett försäkringsavtal eller någon annan lag ska betalas för samma kostnader eller förluster.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den 20 .
På ersättning för kostnader och förluster
som föranletts av ett sjukdomsfall som konstaterats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.*